

Verlag Webinar Resultaatafspraken vve

17 december 2024

Introductie

De resultaatafspraken vve zijn in 2010 in het leven geroepen om het gesprek tussen de gemeente en het onderwijs over de vroegschoolse educatie te stimuleren. In 2006 werd er namelijk een knip gemaakt in de verantwoordelijkheid voor de voor- en vroegschoolse educatie. De gemeente werd verantwoordelijk voor de voorschoolse educatie, het onderwijs voor het vroegschoolse. Binnen de voorschoolse educatie waren de kwaliteitseisen duidelijk en werd hier toezicht op gehouden door de inspectie. Binnen de vroegschoolse educatie was hier echter geen sprake van wegens de vrijheid in onderwijs en gebrek aan toezicht (aangezien dit niet paste in de cyclus van de Inspectie van het onderwijs). Toen het besef kwam dat het nodig was om enige vorm van borging en communicatie tussen de gemeente en het onderwijs op te stellen, zijn de resultaatafspraken vve ingevoerd.

Stand van zaken

De resultaatafspraken vve zijn sinds 2010 wettelijk verplicht. Gemeenten en schoolbesturen maken gezamenlijke afspraken over de resultaten van de vroegschoolse educatie. Hoewel de voorschoolse educatie wettelijk gezien niet verplicht is om deel te nemen aan de resultaatafspraken vve, doen ze dit in veel gemeenten wel.

Momenteel heeft 69% van de gemeenten resultaatafspraken geformuleerd. Omdat een redelijk deel van de gemeenten nog geen resultaatafspraken heeft, heeft de Inspectie in 2023 een verdiepend onderzoek uitgevoerd naar de succesfactoren en knelpunten (het volledige rapport is [hier](#) te vinden). Succesfactoren die naar voren kwamen, zijn het inbedden van de resultaatafspraken in het OAB-beleid, prioriteit geven aan de resultaatafspraken en gezamenlijke verantwoordelijkheid dragen. Voor het laatste geldt dat er wel een trekker zou moeten zijn, waarvan de Inspectie zegt dat de gemeente hiervoor aan zet is. Het ministerie van OCW reageerde op dit verdiepend onderzoek met dat het goed is om eventuele aanpassingen in de wetgeving te verkennen.

Het blijkt lastig te zijn om goede resultaatafspraken te maken en deze ook op te volgen. Momenteel worden de resultaatafspraken vve te veel gebruikt als een verantwoordingssysteem en is het streven om het meer als een gezamenlijke ambitie te zien.

Gemeenten meten de resultaatafspraken op twee wijzen. Sommige gemeenten kiezen voor 'traditioneel' meten: de data van kinderen wordt verzameld en op basis van de uitkomsten van de data wordt het gesprek gevoerd. Andere gemeenten kiezen voor een andere aanpak: gegevens worden niet op kindniveau uitgevraagd, maar er wordt aan de scholen gevraagd om de opbrengsten te schatten, waarna het gesprek gevoerd wordt. Ook zijn er gemeenten (voornamelijk de grote gemeenten, zoals Utrecht of Rotterdam) die geen afspraken rondom de opbrengsten maken, maar rondom het proces en de wijze van uitvoering van voor- en vroegschoolse educatie.

Vooraf gestelde vragen

Voorafgaand aan de webinar zijn er verschillende vragen gesteld, die tijdens het webinar zijn beantwoord. De meest gestelde vragen staan hieronder beschreven, evenals het antwoord op de vraag.

Wat is een goed voorbeeld van resultaatafspraken wanneer er verschillende kindvolg-systemen worden gebruikt?

Een voorbeeld van een afspraak die in dit geval goed werkt, luidt als volgt: *Doelgroep-peuters/(doelgroep)kleuters die met een taalachterstand instromen, hebben deze achterstand (deels) ingelopen na afloop van ve/kleuterperiode.*

“Doelgroep” staat bij de kleuters bewust tussen haakjes. Het is voor het onderwijs namelijk niet altijd duidelijk welke kinderen een ve-indicatie hebben. Daarnaast hoeft een indicatie niet altijd te betekenen dat het kind een taalachterstand heeft. Daarom wordt er voor het onderwijs soms gekozen om te spreken over “kleuters die met een taalachterstand instromen”.

Hoe kunnen de resultaatafspraken gemeten worden door het onderwijs?

Het onderwijs kan op basis van hun eigen observatiesysteem zien of kinderen een inhaalslag maken op hun taalachterstand. Het is een subjectieve wijze van het meten van opbrengsten, maar geeft door het observatiesysteem wel een goede indicatie. Het observatiesysteem moet hierin wel een normering hanteren (bijvoorbeeld in de vorm van categorieën). Er zijn systemen die hier niet mee werken. Voor deze scholen is het lastiger.

Hoe krijgen de gemeenten het onderwijs mee in het meten en bespreken van de resultaatafspraken?

Officieel gezien is het onderwijs wettelijk verplicht om mee te werken, maar belangrijker is dat het onderwijs de urgentie/het belang van deelname inziet. Dit kan bijvoorbeeld gevonden worden in de doorgaande lijn tussen voor- en voerschoolse educatie die door betrokkenheid bij de resultaatafspraken geborgd kan worden.

Hoe krijgt de gemeente het onderwijs zo ver om vve-indicaties te laten registreren?

Ook hiervoor geldt dat gezamenlijkheid belangrijk is. Het onderwijs moet de meerwaarde van de registratie van vve-indicaties inzien, namelijk om de ontwikkeling van kleuters goed in beeld te kunnen krijgen. Het blijft echter een heikel punt.

Voorbeeld 1: Gemeente Borger-Odoorn

De gemeente Borger-Odoorn is een plattelandsgemeente met zo'n 26.000 inwoners die verspreid over een groot gebied (bijna 28.000 hectare) wonen. In de gemeente wonen 1.583 kinderen in de basisschoolleeftijd en zijn er 41 peuters met een vve-indicatie, verdeeld over drie kernen. De gemeente heeft te maken met drie schoolbesturen met in totaal 10 basisscholen en zeven vve-locaties verdeeld over vier kinderopvangorganisaties.

Resultaatafspraken

Vier jaar geleden is de gemeente Borger-Odoorn begonnen met het LEJA waarin niet alleen werd overlegd, maar ook aandacht werd besteed aan samenwerking en afspraken daaromheen. Omdat alle partners (gemeente, jeugdgezondheidsorganisatie, onderwijs en opvangorganisaties) samen deze afspraken maakten, was er weinig weerstand. De regie op de vve-kinderen in de samenwerking en in de uitvoering ligt vanaf het begin bij de jeugdgezondheidsorganisatie: die indiceert, leidt toe, voert het startgesprek met de pm'er en de ouder(s), en sluit een traject af. In

de afspraken is een hele duidelijke procesomschrijving opgesteld met daarin een verdeling van rollen, taken en verantwoordelijkheden.

Er zijn twee onderdelen van de resultaatafspraken:

1. Alle peuters in de leeftijd van 2,5 tot 4 jaar met een risico op een spraak- / taalachterstand volgens de vve-doelgroepbepaling van de gemeente Borger-Odoorn, bezoeken een voorschoolse voorziening met aanbod voorschoolse educatie met een doorlopende lijn in de vroegschoolse periode van het onderwijs (tot groep 3).
2. Alle vve-doelgroepkleuters kunnen zonder of met beperkte ondersteuning een start maken in groep 3.

Het meten van de resultaatafspraken

Zowel de gemeente als de JGZ, het onderwijs en de kinderopvangorganisaties leveren informatie over vve-kinderen aan vanuit hun eigen systemen. Om de gegevens te kunnen vergelijken wordt gebruik gemaakt van vijf categorieën, die gebaseerd zijn op de hoeveelheid ondersteuning die als nodig wordt ingeschat.

Vve-cat. 1: positieve groei doorgemaakt, ondersteuning in de groep is voldoende

Vve-cat. 2: geen positieve groei doorgemaakt, ondersteuning in de groep en buiten het groepsaanbod is nodig

Vve-cat. 3: naast vve is er extra aanvullende ondersteuning nodig

Vve-cat. 4: uitstroom speciaal onderwijs voor de start in groep 1 door een zorgvuldige warme overdracht

Vve-cat. 5: doorstroom naar groep 3 niet mogelijk is, extra jaar kleuteren

Kinderen worden op drie verschillende momenten ingedeeld in één van de categorieën: aan het einde van de ve-periode, aan het einde van groep 1, en bij de uitstroom naar groep 3.

Daarnaast is er een jaarlijkse vragenlijst die de Werkgroep 0-6 heeft ontworpen met daarin vragen voor alle uitvoerende partijen. Er wordt jaarlijks een rapport monitor vve opgesteld met een illustratieve praatplaat. De werkgroep zelf bestaat uit uitvoerende mensen en beleidsmedewerkers die vanuit het onderwijs, de JGZ, de kinderopvang en gemeente, die door besturen naar voren zijn geschoven. Denk daarbij aan pedagogisch beleidsmedewerkers, beleidsmedewerkers onderwijs en de jeugdverpleegkundige.

Ook zijn er afspraken gemaakt rondom het bereik van de vve. Om dit te meten, maakt de GGD kwartaalrapportages waarin indicatoren voor de vve-indicatie, het bereik en non-bereik uiteen worden gezet. Deze informatie komt rechtsreeks uit de registratie van de JGZ. De werkgroep bespreekt elk kwartaal de rapportages van de GGD.

Het bespreken van de uitkomsten

De werkgroep komt vijf keer per jaar samen tijdens een netwerkbijeenkomst en bespreekt dan de stand van zaken wat betreft de kwaliteit van het vve-programma. De jaarlijkse rapportage monitor vve en de kwartaalrapportages worden jaarlijks besproken aan de hand van een illustratieve praatplaat. Er worden acties verbonden aan de uitkomsten en/of afspraken worden bijgesteld waar nodig. Dit heeft de vorm van een PDCA-cyclus. De rapportage monitor vve met illustratieve praatplaat inclusief de acties worden gedeeld in het LEJA op bestuurlijk niveau. De gemeente heeft de regie om de werkgroep bij elkaar te houden. Omdat iedereen zeer betrokken is vanaf het opstellen van procesafspraken en vragenlijsten voor de monitor en het gevoel heeft het met elkaar te doen, gaat de samenwerking goed. De JGZ houdt de context in de gaten en fungeert als een soort spin in het web die de verbinding maakt tussen het extra aanbod dat nodig kan zijn voor vve-kinderen naast het ve-aanbod.

Voorbeeld 2: Gemeente Zaltbommel

De gemeente Zaltbommel zet zich samen met het onderwijs, de kinderopvang en JGZ in voor de resultaatafspraken vve. De gemeente is een relatief kleine gemeente met tien kernen (met minimaal één school). Binnen deze kernen zijn 6 ve-aanbieders (met in totaal 11 locaties) en 8 schoolbesturen (met in totaal 16 basisscholen) actief. Tussen de verschillende aanbieders en schoolbesturen is er ruimte voor verschillen in identiteit en samenwerking.

Binnen de gemeente zijn er in totaal 530 peuters. Volgens de doelgroepsdefinitie van CBS zijn er 45 doelgroepeuters binnen de gemeente aanwezig. De gemeente hanteert zelf een ruimere definitie en komt uit op 94 doelgroepeuters. In totaal wordt 79% van deze laatste groep peuters bereikt.

Ook zijn er 2.805 basisschoolleerlingen binnen de gemeente. 355 kinderen hiervan voldoen aan de doelgroepsdefinitie van CBS. De helft van deze groep zit op basisscholen binnen het centrum van Zaltbommel, de andere helft zit op basisscholen in de kernen eromheen.

Werkwijze

De gemeente ziet een wisselwerking tussen beleid, uitvoering en resultaten. Ieder heeft invloed op de ander. Het hart van de samenwerking ligt echter bij de uitvoering: de uitvoering kan gezien worden als een kloppend hart wat gevoed wordt door beleid en opbrengsten door middel van feedbackloops. Hierdoor blijven de resultaatafspraken in ontwikkeling, blijven de betrokken partners in verbinding en ontstaat er goede vve.

De gemeente is al een gehele tijd bezig volgens de bovenstaande filosofie. Door de cyclus te volgen en actief bezig te zijn met de resultaatafspraken komen de partners steeds een stap verder. Allereerst is er een gezamenlijk doel geformuleerd: kinderen gaan zonder achterstand naar groep 3. Ook zijn er heldere afspraken gemaakt over de randvoorwaarden die invloed hebben op het afnemen van de achterstand. Daarnaast zijn voldoende middelen beschikbaar gesteld om thuisnabij aanbod te kunnen creëren. Aanvullend staan afspraken over het bereik, doorgaande lijn en contact met ouders in het convenant vve beschreven.

De gemeente krijgt het onderwijs mee door goed te blijven luisteren naar de mensen in de uitvoering. Dit is nodig om voldoende goede vve met voldoende spreiding te kunnen blijven aanbieden.

Samen met de partners uit het veld (consultatiebureau, kinderopvang, onderwijs en de gemeente) is een convenant vve opgesteld waar iedereen achter staat en dat dus ook draagvlak heeft. Het convenant is voorbereid met de mensen uit de praktijk, om vervolgens vastgesteld te worden op bestuursniveau.

Om voldoende aandacht voor de ontwikkeling van vve te houden, organiseert de gemeente twee keer per jaar de vve-netwerkbijeenkomst, een instrument om iedereen uit het veld bij elkaar te brengen en met elkaar in gesprek te gaan over vve. Deze netwerkbijeenkomsten zijn gestart in 2012 met het doel om de laatste ontwikkelingen op het gebied van vve te delen, ervaringen, kennis en kunde met elkaar te kunnen delen, en om het netwerk te verbinden.

Sinds 2020 worden in november de resultaten van de vve-monitor behandeld. In maart staat de bijeenkomst in het teken van professionalisering, waar bijvoorbeeld het belang van educatieve kwaliteit als het gaat om het maken van een inhaalslag op de taalachterstand is uitgelegd door een wetenschapper. Onder educatieve kwaliteit vallen het gericht verbanden leggen en het begrijpen van de wereld, de kwaliteit van het feedback gericht op het proces, en het stimuleren van de taalontwikkeling.

Resultaatafspraken

In 2024 kent de gemeente Zaltbommel de volgende resultaatafspraken:

- Peuters: 100% van de vve-kinderen die met een taalachterstand instromen en minimaal 12 maanden op de locatie hebben gezeten, heeft een inhaalslag gemaakt op 'Actief taalgebruik en woordenschat en ontluikende geletterdheid'.
- Kleuters: 100% van de doelgroepkleuters die met een taalachterstand instromen en minimaal 12 maanden op de locatie hebben gezeten, heeft een inhaalslag gemaakt op 'Actief taalgebruik en woordenschat' & 'Beginnende gecijferdheid'.

De vestigingen vullen dit schattend in op basis van categorieën van 10%.

Voorheen had de gemeente resultaatafspraken die specifiek gericht waren op de resultaten uit de leerlingvolgsystemen KIJK of LVS CITO. Toentertijd waren er namelijk afspraken gemaakt over het leerlingvolgsysteem dat binnen de gemeente gebruikt zou worden. Dat is door de loop der jaren losgelaten, aangezien de vestigingen in identiteit van elkaar verschillen en andere dingen zoeken als het gaat over het leerlingvolgsysteem dat past bij de onderwijsvisie.

Het meten van de opbrengsten

Om de (ontwikkeling van de) resultaatafspraken te meten, maakt gemeente Zaltbommel gebruik van twee meetinstrumenten:

- Een digitale vragenlijst, op basis van het eigen observatiesysteem en subjectieve insteek.
- CLASS observaties, observaties door een getrainde professional en objectieve insteek.

In beide meetinstrumenten is er aandacht voor de educatieve kwaliteit, aangezien zowel landelijk als lokaal onderzoek uitwijst dat hier de grootste 'ontwikkelwinst' te behalen is.

De resultaten

Uit de digitale vragenlijst is gebleken dat 73% van de peuters en 66% van de kleuters binnen 12 maanden een inhaalslag maakt op de initiële taalachterstand.

Uit de CLASS observaties blijkt dat zowel in de peutergroepen als in de kleuterklassen sprake is van een hoge emotionele ondersteuning en groepsorganisatie. De educatieve ondersteuning wordt beoordeeld als "midden", waardoor de groepen in Zaltbommel iets hoger scoren ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Omdat de CLASS observaties meerdere jaren zijn afgenomen, is te zien dat de vestigingen binnen de gemeente hierin groeien: de scores op dit gebied nemen door de jaren toe. Dit komt mede door de persoonlijke feedback en tips die de geobserveerde pm'ers/ leerkrachten krijgen naar aanleiding van de observatie.

Toekomst

Zaltbommel is toe aan een nieuwe stap in de ontwikkeling. De vve-monitor geeft een schat van informatie, zo ook concrete aandachtspunten rondom de educatieve kwaliteit op basis van de CLASS observaties (bijvoorbeeld als het gaat over het geven van feedback). Ook wil de gemeente zich richten op de ouderparticipatie door het thuis taal aanbieden te stimuleren.

In 2025 voert gemeente Zaltbommel een nieuwe subsidieregeling in en is de Peutermonitor aangeschaft. Ook zijn er plannen om samen met de pedagogisch beleidsmedewerkers een nieuw achterstandsbeleid te ontwikkelen.

